

Szakozási kérdések

Jelentős reformról, változásról kell tudomást szereznünk. A tízeses osztályozás közel kilencven éves múltjában most fordult elő olyan fejlődés, amikor egy teljes főrészt, a 4 jelzetű szakot a maga egészében kiiktatnak eredeti helyéről s a teljes négyvel kezdődő táblázati lehetőséget biztosítják egyes, az 5/6 szakrészben túlszűfolt természettudományi, műszaki, technológiai ismeretágak későbbi tagolásfejlesztésére. Helyesen figyelmeztetett Karl FILL német ETO szakértő egy magyar fordításban is megjelent cikkében*, hogy még alapos megfontolást igényel, miként fogja ezt a lehetőséget ésszerűen, a meglévő osztályozási rend feldulása nélkül, de a fejlődés figyelembevételével és új ismeretanyagok táblázati besorolásával a központi osztályozási bizottság számos szakértő bevonásával megoldani.

Nekünk gyakorlati szakozóknak, ebben várakozási álláspontot kell elfoglalnunk, de azokkal a FID javaslatokkal /P 800/, amelyek alapján 1964. június 30. után a nyelvészet és irodalom területén szakozói munkánkat végezniünk kell, célszerű máris megismerkednünk.

A 4 és 8 jelzetű szakrész összevonásáról már évek óta folytak a tanácskozások. Lényeges momentum volt a fel nem használt 81 jelzet lefoglalása, illetőleg lefoglalási szándéka nyelvészeti célokra. A mostani javaslat végül mégis eltekintett ettől a megoldástól s a 81 megmaradt tartaléknak esetleges jövőbeni reformok számára.

Ennek ellenére sikerült olyan megoldást találni, amely kevés és mechanikus változtatással oldja meg az egyesített 8 jelzetű nyelvészeti és irodalmi főrész táblázatát.

Elég a főfelosztást ismerni és csatlakozón a rövid használati utasítást, hogy eddigi tudásunkkal folytathassuk szakozási tevékenységünket.

Új főfelosztás a nyolcas szak területén:

- 8 Nyelv, nyelvészet és irodalom
- 80 Nyelvtudomány, Filológia
- 800/801 Általános filológiai kérdések
- 802/809 Egyes nyelvek nyelvészete

* Könyvtári Figyelő 1963. 299-301.p.

82 Irodalom általában

820/89 Egyes nyelvek irodalma

A megváltozott főcím alá ezután természetesen csak a nyelvészet és irodalom problémáit közösen, párhuzamosan tárgyaló dokumentumok tartoznak. A filológiai szákszámokat úgy kapjuk meg, hogy az eddig 4-gyel kezdett jelzet kezdő négyesét 80-nal cseréljük fel. Így pl. orosz-francia kétnyelvű szótár jelzete

413.232=82=40 helyett

801.323.2=82=40 lesz,

vagy a magyar nyelvtan

494.511-5 szákszáma

809.451.1-5 alakra módosul.

A jelentést nem érintő pont, ill. pontok csak a hármas tagolást, áttekinthetőséget biztosítják.

Még kisebb a módosulás az irodalmi anyag szakozásánál, amennyiben az általános kérdések, amelyek eddig 8 és a közös alosztások alatt szerepeltek, most ugyanígy 82 alá kerülnek, pl. naturalizmus, realizmus mint irodalmi irány általában az eddigi 8.015.16 helyett 82.015.16 lesz. Egyes nyelvek szerinti irodalom szakozásánál pedig nincsen semmi változás.

- o -

Érdekes fejlődés indult meg, amikor az Extensions and Corrections to the UDC 4/6 számában az eddigi -05 Személyek korlátozottan közös alosztás, amely azelőtt főképpen társadalomtudományi és patológiai vonalon nyert kifejtést, az eddigi igények és szükségletek összesítő kiélegítésével nagy általánosan közös alosztási táblázatot kapott, amely fővonásaiban a következő:

- 052 Személyek rangjuk, szolgálati viszonyuk, bérezésük szerint;
- 053 Személyek koruk szerint: csecsemők, gyermekek, serdülők, fiatalok, felnőttek, aggok;
- 054 Fajok szerint: bennszülöttek, keverékfajuk;
- 055 Nemük szerint: férfiak, nők;
- 056 Testi és szellemi állapotuk /egészségesek, betegek, rokkantak stb./, nemzetiség, lakhely, állampolgárság szerint;
- 057 Foglalkozásuk szerint;
- 058 Társadalmi helyzetük /dolgozók, eltartottak, segélyezettek stb./ és családi állapotuk /házas, özvegy, elvált, árva stb./ szerint.

További tagolásban kétezernél több különleges, de általánosan

közös alosztási lehetőség van a személyi vonatkozások kifejezésére. Tehát a különböző szakoknál régebben használt ilyen jelölésekre már nem kell tekintettel lenni, hanem értelemszerűen ezt az új nagy segéd táblázatot kell alkalmazni. Téves így az a P 789-ben adott utasítás, hogy a gépeket, szerkezeteket és berendezéseket kezelő vagy használó személyek szerinti kategorizálás 621-05 jelzete tovább szakozásnál 3-05 tagolása szerint történjék. Az általánossá vált -05 bármely alosztása használható.

- o -

Ugyancsak az általános használat felé irányuló mozzanatot észlelhetünk abban a módosításban, hogy a 621-4 korlátozottan közös alosztásait innen a szélesebb körű, az egész technikát felölelő 62 főosztályba helyezték azzal a megjegyzéssel, hogy ezek nemcsak itt, hanem a taxative felsorolt táblázati részek kivételével a fő táblázat valamennyi jelzeténél, ahol értelemszerűen erre lehetőség mutatkozik, alkalmazhatók. A felsorolás helyett nekünk elég megjegyeznünk, hogy csak akkor nem használhatjuk ezeket, ha a kérdéses szaknál -4 korlátozottan közös alosztások más jelentéssel már régebben lettek bevezetve.

Egyébként az új 62-4 táblázat csekély eltéréssel megegyezik a régebbi, most már kiiktatott 621-4 skémával. Végül csak két rövid jegyzéket adunk. Előbb a/ alatt újonnan megállapított jelzeteket, melyeket rövidített táblázat használata mellett is szükség esetén alkalmazni kell, majd b/ alatt négy jelzetet, melyeket az ETO hivatalos magyar kivonatából törölni kell, illetve az ezután érvényes jelzőmódokat ugyanarra a fogalomra.

a/ Új jelzetek

- 62-4 Anyagállapot, felület, külső alak
- 62-403 Gázállapot /szilárd és folyékony anyagok is gázállapotban/
- 62-404 Folyadékállapot
- 62-404.8 Kolloidállapot /gélek, habok stb./
- 62-404.9 Félkolloidállapot /kenőcsök, paszták stb./
- 62-405 Szilárd, szilárdított állapot /csak megkülönböztetésül a gáz- vagy folyadékállapottól/
- 62-405.8 Porózus, sejtszerkezetű, szivacsos állapot
- 62-408 Felületi állapot /borított, rétegelt stb./
- 62-408.6 Felületi forma /sík, görbült, szabálytalan/
- 62-408.7 Síma
- 62-408.8 Durva, szemcsés, bordás, recés

b/ Módosult jelzetek

megszűntek:

62-491

62-496

62-497.2

62-498

érvényes jelzés módok:

62-43

62-405.8

621.97 és 669-1

62-403/-404

.... 0